

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

27 päivänä toukokuuta 2019*

Ennakkoratkaisupyyntö – Poliisiyhteistyö ja oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa – Eurooppalainen pidätysmääräys – Puitepäätös 2002/584/YOS – 6 artiklan 1 kohta – Pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen käsite – Jäsenvaltion yleisen syyttäjän antama eurooppalainen pidätysmääräys – Asema – Riippumattomuuden takeet

Asiassa C-509/18,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Supreme Court (ylin tuomioistuin, Irlanti) on esittänyt 31.7.2018 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 6.8.2018, saadakseen ennakkoratkaisun eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanemista koskevassa asiassa, joka koskee

PF:ää,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti K. Lenaerts, varapresidentti R. Silva de Lapuerta, jaostojen puheenjohtajat A. Arabadjiev, A. Prechal, M. Vilaras, T. von Danwitz, C. Toader, F. Biltgen, K. Jürimäe (esittelevä tuomari) ja C. Lycourgos sekä tuomarit L. Bay Larsen, M. Safjan, D. Šváby, S. Rodin ja I. Jarukaitis,

julkisasiamies: M. Campos Sánchez-Bordona,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 26.3.2019 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- PF, edustajinaan J. Ferry, BL, ja R. Munro, SC, D. Ruddenin ja E. Ruddenin, solicitor, valtuuttamina
- Minister for Justice and Equality, asiamiehinään J. Quaney, M. Browne, G. Hodge ja A. Joyce, avustajinaan B. M. Ward, A. Hanrahan, J. Benson, BL, ja P. Carroll, SC,
- Tanskan hallitus, asiamiehinään P. Z. L. Ngo ja J. Nymann-Lindegren,
- Saksan hallitus, asiamiehinään ensin T. Henze, J. Möller, M. Hellmann ja A. Berg ja sittemmin Hellmann, J. Möller ja A. Berg,
- Ranskan hallitus, asiamiehinään D. Colas, D. Dubois ja E. de Moustier,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

- Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan S. Faraci, avvocato dello Stato,
- Liettuan hallitus, asiamiehinään V. Vasiliauskienė, J. Prasauskienė, G. Taluntytė ja R. Krasuckaitė,
- Unkarin hallitus, asiamiehinään M. Z. Fehér ja Z. Wagner,
- Alankomaiden hallitus, asiamiehinään M. K. Bulterman ja J. Langer,
- Itävallan hallitus, asiamiehinään G. Hesse, K. Ibili ja J. Schmoll,
- Puolan hallitus, asiamiehenään B. Majczyna,
- Euroopan komissio, asiamiehinään R. Troosters, J. Tomkin ja S. Grünheid,

kuultuaan julkisasiamiehen 30.4.2019 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä 13.6.2002 tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2002/584/YOS (EYVL 2002, L 190, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 26.2.2009 tehdyllä neuvoston puitepäätöksellä 2009/299/YOS (EUVL 2009, L 81, s. 24; jäljempänä puitepäätös 2002/584), 6 artiklan 1 kohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa on kyse Lietuvos Respublikos generalinis prokuroras (Liettuan tasavallan yleinen syyttäjä, jäljempänä Liettuan yleinen syyttäjä) 18.4.2014 PF:ään Liettuassa kohdistuvaa rikosoikeudellista menettelyä varten antaman eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta Irlannissa.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Puitepäätöksen 2002/584 johdanto-osan viidennessä, kuudennessa, kahdeksannessa ja kymmenennessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:
 - ”(5) Unionille asetettu tavoite tulla vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvaksi alueeksi johtaa EU:n jäsenvaltioiden välisen, rikoksen johdosta tapahtuvan luovuttamisen poistamiseen ja sen korvaamiseen oikeusviranomaisten välisillä luovuttamisjärjestelyillä. Lisäksi uusien ja yksinkertaisempien järjestelyjen käyttöönotto rikoksesta tuomittujen tai epäiltyjen henkilöiden luovuttamiseksi tuomioiden täytäntöönpanoa ja syytteesen asettamista varten rikosasioissa tekee mahdolliseksi poistaa nykyiset monimutkaiset ja aikaa vievät luovuttamismenettelyt. Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvalla alueella on aiheellista korvata jäsenvaltioiden tähänastiset perinteiset yhteistyösuhteet rikosoikeudellisten päätösten, sekä ennen tuomiota annettujen että lopullisten, vapaan liikkuvuuden järjestelmällä.
 - (6) Tässä puitepäätöksessä säädetty eurooppalainen pidätysmääräys on vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen, jota Eurooppa-neuvosto on luonnehtinut unionin oikeudellisen yhteistyön kulmakiveksi, ensimmäinen konkreettinen sovellus rikoslainsäädännön alalla.

--

- (8) Eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanoa koskevia päätöksiä on valvottava riittävästi, mikä merkitsee sitä, että sen jäsenvaltion oikeusviranomaisen, jossa etsitty henkilö on otettu kiinni, on tehtävä päätös henkilön luovuttamisesta.

--

- (10) Eurooppalaista pidätysmääräystä koskevat järjestelyt perustuvat jäsenvaltioiden väliseen vankkaan luottamukseen. Järjestelyjen soveltaminen voidaan keskeyttää vain, jos jokin jäsenvaltio rikkoo vakavasti ja jatkuvasti [EU] 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja periaatteita, minkä neuvosto toteaa kyseisen sopimuksen 7 artiklan 1 kohdan mukaisesti ja minkä seurauksista on säädetty saman artiklan 2 kohdassa.”

- 4 Puitepäätöksen 1 artiklassa, jonka otsikko on ”Eurooppalaisen pidätysmääräyksen määritelmä ja velvollisuus panna se täytäntöön”, säädetään seuraavaa:

”1. Eurooppalaisella pidätysmääräyksellä tarkoitetaan oikeudellista päätöstä, jonka jäsenvaltio on antanut etsityn henkilön kiinni ottamiseksi ja luovuttamiseksi toisen jäsenvaltion toimesta syytetoimenpiteitä tai vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanemista varten.

2. Jäsenvaltiot panevat eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöön vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen perusteella ja tämän puitepäätöksen määräysten mukaisesti.

3. Tämä puitepäätös ei vaikuta velvoitteeseen kunnioittaa [EU] 6 artiklassa taattuja perusoikeuksia ja keskeisiä oikeusperiaatteita.”

- 5 Puitepäätöksen 3, 4 ja 4 a artiklassa luetellaan eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta kieltäytymisen ehdottomat ja harkinnanvaraiset perusteet. Puitepäätöksen 5 artikla koskee takeita, jotka pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion on annettava erityistapauksissa.

- 6 Puitepäätöksen 6 artiklassa, jonka otsikko on ”Toimivaltaisten viranomaisten nimeäminen”, säädetään seuraavaa:

”1. Pidätysmääräyksen antanut oikeusviranomainen on pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion sellainen oikeusviranomainen, jolla on kyseisen valtion lainsäädännön mukaan toimivalta antaa eurooppalainen pidätysmääräys.

2. Täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen on täytäntöönpanojäsenvaltion sellainen oikeusviranomainen, joka on toimivaltainen panemaan täytäntöön eurooppalaisen pidätysmääräyksen kyseisen valtion lainsäädännön mukaisesti.

3. Kukin jäsenvaltio ilmoittaa neuvoston pääsihteeristölle, mikä on sen kansallisen lainsäädännön mukaan toimivaltainen oikeusviranomainen.”

Irlannin oikeus

- 7 Eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä vuonna 2003 annetulla Irlannin lailla (European Arrest Warrant Act 2003, jäljempänä EAW Act), sellaisena kuin se oli voimassa pääasian tosiseikkojen tapahtumahetkellä, on saatettu puitepäätös 2002/584 osaksi Irlannin oikeutta. EAW Actin 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Oikeusviranomaisella tarkoitetaan tuomaria tai muuta henkilöä, jolle on kyseessä olevan jäsenvaltion lainsäädännöllä annettu toimivalta suorittaa samoja tai vastaavia tehtäviä kuin ne, joita [Irlannin] tuomioistuimet suorittavat 33 §:n nojalla”.

- 8 EAW Actin 20 §:ssä säädetään seuraavaa:

”(1) Menettelyissä, joihin tätä lakia sovelletaan, High Court [(ylempi piirituomioistuin, Irlanti)] voi, jos se katsoo, etteivät toimitetut asiakirjat tai tiedot ole riittäviä sille tässä laissa annettujen tehtävien suorittamiseksi, pyytää pidätysmääräyksen antanutta oikeusviranomaista tai tapauksen mukaan valtiota toimittamaan ne täydentävät asiakirjat tai lisätiedot, jotka se on yksilöinyt, asettamassaan määräajassa.

(2) Valtion keskusviranomaisen voi, jos se katsoo, etteivät toimitetut asiakirjat tai tiedot ole riittäviä sille tai High Courtille tässä laissa annettujen tehtävien suorittamiseksi, pyytää pidätysmääräyksen antanutta oikeusviranomaista tai tapauksen mukaan valtiota toimittamaan ne täydentävät asiakirjat tai lisätiedot, jotka se on yksilöinyt, asettamassaan määräajassa. – –”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 9 Liettuan kansalaisen PF:n luovuttamista pyydettiin Liettuan yleisen syyttäjän 18.4.2014 antaman eurooppalaisen pidätysmääräyksen nojalla rikosoikeudellista menettelyä varten sellaisten tekojen perusteella, joihin PF:n epäiltiin syyllistyneen vuonna 2012 ja jotka täyttävät yleisen syyttäjän mukaan aseellisen ryöstön tunnusmerkistön.
- 10 PF kiisti High Courtissa kyseisen eurooppalaisen pidätysmääräyksen pätevyyden vetoamalla muun muassa siihen, ettei Liettuan yleinen syyttäjä ole puitepäätöksen 2002/584 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu oikeusviranomaisen.
- 11 PF perusti väitteensä liettualaisen asianajajan antamaan asiantuntijalausuntoon, jonka mukaan Liettuan tasavallan perustuslain 109 §:n mukaan lainkäyttö kuuluu tässä jäsenvaltiossa yksinomaan tuomioistuimille. Liettuan yleinen syyttäjä on lausunnon mukaan ylin syyttäviviranomainen ja riippumaton niin tuomiovallasta kuin täytäntöönpanovallastakin. Syyttäjien osalta perustuslain 118 §:ssä säädetään, että heidän tehtävänä on järjestää rikosasian tutkinta, johtaa sitä ja huolehtia syytetoimista. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas (Liettuan tasavallan perustuslakituomioistuin) oikeuskäytännön mukaan syyttäjä ei hoida lainkäyttötehtäviä eikä osallistu lainkäyttöön liittyviin tehtäviin vastuullaan olevan tutkintamenettelyn aikana.
- 12 High Court kääntyi näin ollen Liettuan yleisen syyttäjän puoleen Irlannin valtion keskusviranomaisen välityksellä saadakseen lisätietoja niistä seikoista, jotka PF oli ilmoittanut tämän syyttäviviranomaisen asemasta oikeusviranomaisena, erityisesti 10.11.2016 annetun tuomion Poltorak (C-452/16 PPU, EU:C:2016:858) ja 10.11.2016 annetun tuomion Özçelik (C-453/16 PPU, EU:C:2016:860) kannalta tarkasteltuna.
- 13 Liettuan yleinen syyttäjä vastasi pyyntöön seuraavasti:

”[Liettuan tasavallan syyttäjälaitos] on täytäntöönpanovallasta, myös oikeusministeristä, riippumaton elin.

Liettuan tasavallan syyttäjälaitoksen muodostavat [Liettuan yleinen syyttäjä] ja paikalliset syyttäjät[.] Liettuassa syyttäjä järjestää rikosasioiden tutkinnan, johtaa sitä ja huolehtii syytetoimista valtion nimissä[.] Näitä seikkoja koskevat säännökset ovat Liettuan tasavallan perustuslain 118 §:ssä.”

- 14 High Court katsoi 27.2.2017 antamassaan ratkaisussa, että Liettuan syyttäjäviranomainen oli puitepäätöksen 2002/584 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu oikeusviranomainen, ja määräsi PF:n luovutettavaksi.
- 15 Court of Appeal (ylioikeus, Irlanti) hylkäsi 20.10.2017 antamallaan ratkaisulla PF:n valituksen High Courtin ratkaisusta ja vahvisti kannan, jonka mukaan Liettuan syyttäjäviranomainen on mainitussa säännöksessä tarkoitettu oikeusviranomainen.
- 16 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, Supreme Court (ylin tuomioistuin, Irlanti) antoi luvan valittaa Court of Appealin ratkaisusta
- 17 Supreme Court pohtii, voidaanko Liettuan yleistä syyttäjää pitää unionin tuomioistuimen 29.6.2016 antamasta tuomiosta Kossowski (C-486/14, EU:C:2016:483), 10.11.2016 antamasta tuomiosta Poltorak (C-452/16 PPU, EU:C:2016:858), 10.11.2016 antamasta tuomiosta Özçelik (C-453/16 PPU, EU:C:2016:860) ja 10.11.2016 antamasta tuomiosta Kovalkovas (C-477/16 PPU, EU:C:2016:861) muotoutuneen oikeuskäytännön valossa puitepäätöksen 2002/584 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna oikeusviranomaisena.
- 18 Tämän oikeuskäytännön mukaan tällainen asema riippuu erityisesti siitä, onko kyseistä elintä pidettävä viranomaisena, joka osallistuu rikoslainkäyttöön jäsenvaltiossa. Tästä oikeuskäytännöstä ei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan kuitenkaan saada selkeitä arviointiperusteita sen selvittämiseksi, onko kyseisen elimen tehtäväksi jäsenvaltion oikeusjärjestyksessä annettu lainkäyttö tai osallistuuko se lainkäyttöön.
- 19 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, että kun otetaan huomioon, että oikeusviranomaisen käsite on itsenäinen unionin oikeuden käsite, onko sen ratkaisemiseksi, osallistuuko Liettuan yleinen syyttäjä lainkäyttöön, tukeuduttava vain kyseessä olevan jäsenvaltion kansalliseen lainsäädäntöön. Lisäksi tämä tuomioistuin pohtii sitä, voidaanko sitä, että viranomainen vastaa tutkinnan toimittamisesta ja syytetoimien suorittamisesta, pitää riittävänä liityntänä oikeudenkäyttöön, jotta syyttäjä, jonka tehtäviä nämä ovat mutta joka on kansallisen lainsäädännön mukaan riippumaton tuomiovallasta, voitaisiin katsoa puitepäätöksen 2002/584 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi oikeusviranomaiseksi.
- 20 Supreme Court päätti tämän vuoksi lykätä ratkaisun antamista ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Kun määritetään, onko [puitepäätöksen 2002/584] 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi pidätysmääräyksen antavaksi viranomaiseksi nimettyä syyttäjäviranomaista pidettävä oikeusviranomaisena siinä itsenäisessä merkityksessä, joka käsitteelle annetaan puitepäätöksen 6 artiklan 1 kohdassa, onko kriteereinä pidettävä sitä, että 1) syyttäjäviranomainen on riippumaton täytäntöönpanovallasta ja 2) syyttäjäviranomaisen katsotaan omassa oikeusjärjestyksessään toimivan lainkäyttäjänä tai osallistuvan lainkäyttöön?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi, mitkä ovat ne kriteerit, joiden mukaan kansallisen tuomioistuimen tulisi määrittää, onko puitepäätöksen 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi pidätysmääräyksen antavaksi viranomaiseksi nimettyä syyttäjäviranomaista pidettävä puitepäätöksen 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna oikeusviranomaisena?

- 3) Siltä osin kuin kriteereihin sisältyy vaatimus siitä, että syyttäjä toimii lainkäyttäjänä tai osallistuu lainkäyttöön, onko tämä ratkaistava sen aseman mukaan, joka syyttäjällä on omassa oikeusjärjestyksessään, vai tiettyjen objektiivisten kriteerien mukaan? Mikäli sovelletaan objektiivisia kriteerejä, mitkä nämä kriteerit ovat?
- 4) Onko Liettuan tasavallan [yleinen syyttäjä] oikeusviranomainen siinä itsenäisessä merkityksessä, joka käsitteelle annetaan [puitepäätöksen 2002/584] 6 artiklan 1 kohdassa?"

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

- 21 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on kysymyksillään, jotka on syytä käsitellä yhdessä, halunnut vastauksen asiallisesti siihen, onko puitepäätöksen 2002/584 6 artiklan 1 kohdassa käytettyä pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen käsitettä tulkittava siten, että sen alaan kuuluu jäsenvaltion yleinen syyttäjä, joka kyllä on tuomiovallasta rakenteellisesti riippumaton mutta jolla on toimivalta syytetoimien suorittamiseen ja joka on täytäntöönpanovallasta riippumaton.
- 22 Aluksi on muistutettava siitä, että jäsenvaltioiden välisen keskinäisen luottamuksen periaatteella ja vastavuoroisen tunnustamisen periaatteella, joka puolestaan perustuu jäsenvaltioiden keskinäiseen luottamukseen, on unionin oikeudessa perustavanlaatuinen merkitys, koska niiden avulla voidaan luoda ja pitää yllä alue, jolla ei ole sisäisiä rajoja. Keskinäisen luottamuksen periaate edellyttää etenkin vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen osalta sitä, että kukin jäsenvaltio katsoo – jollei kyse ole poikkeuksellisista olosuhteista –, että kaikki muut jäsenvaltiot noudattavat unionin oikeutta ja aivan erityisesti unionin oikeudessa tunnustettuja perusoikeuksia (tuomio 25.7.2018, Minister for Justice and Equality (tuomioistuinjärjestelmän puutteet), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 36 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 23 Erityisesti puitepäätöksen 2002/584 osalta on huomattava, että sen johdanto-osan kuudennen perustelukappaleen mukaan sillä käyttöön otettu eurooppalainen pidätysmääräys on vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen ensimmäinen konkreettinen sovellus rikoslainsäädännön alalla.
- 24 Tätä periaatetta sovelletaan puitepäätöksen 1 artiklan 2 kohdassa, jossa vahvistetaan sääntö, jonka mukaan jäsenvaltioiden on pantava eurooppalainen pidätysmääräys täytäntöön vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen perusteella ja puitepäätöksen säännösten mukaisesti. Täytäntöönpanosta vastaavat oikeusviranomaiset voivat siis kieltäytyä tällaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta lähtökohtaisesti vain puitepäätöksen 3, 4 ja 4 a artiklassa tyhjentävästi luetelluilla täytäntöönpanosta kieltäytymistä koskevilla perusteilla. Vastaavasti eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanolle voidaan asettaa vain sen 5 artiklassa tyhjentävästi säädettyjä ehtoja. Eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpano on näin ollen pääsääntö, ja siitä kieltäytyminen katsotaan poikkeukseksi, jota on tulkittava suppeasti (ks. vastaavasti tuomio 25.7.2018, Minister for Justice and Equality (tuomioistuinjärjestelmän puutteet), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 25 Vastavuoroisen tunnustamisen periaate edellyttää kuitenkin, että vain puitepäätöksen 2002/584 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut eurooppalaiset pidätysmääräykset on pantava täytäntöön tämän puitepäätöksen säännösten mukaisesti. Mainitusta artiklasta käy ilmi, että tällainen pidätysmääräys on oikeudellinen päätös, mikä edellyttää sitä, että sen on antanut tämän puitepäätöksen 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu oikeusviranomainen (ks. vastaavasti tuomio 10.11.2016, Poltorak, C-452/16 PPU, EU:C:2016:858, 28 kohta ja tuomio 10.11.2016, Kovalkovas, C-477/16 PPU, EU:C:2016:861, 29 kohta).
- 26 Puitepäätöksen 2002/584 6 artiklan 1 kohdan sanamuodon mukaan pidätysmääräyksen antanut oikeusviranomainen on pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion sellainen oikeusviranomainen, jolla on kyseisen valtion lainsäädännön mukaan toimivalta antaa eurooppalainen pidätysmääräys.

- 27 Vaikka jäsenvaltiot voivat menettelyllisen itsemääräämisoikeuden periaatteen perusteella nimetä kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti oikeusviranomaisen, jolla on toimivalta antaa eurooppalainen pidätysmääräys, tämän käsitteen merkitystä ja ulottuvuutta ei voida jättää kunkin jäsenvaltion harkintaan (ks. vastaavasti tuomio 10.11.2016, Poltorak, C-452/16 PPU, EU:C:2016:858, 30 ja 31 kohta ja tuomio 10.11.2016, Kovalkovas, C-477/16 PPU, EU:C:2016:861, 31 ja 32 kohta).
- 28 Käsitettä on tulkittava itsenäisesti ja yhtenäisesti koko unionin alueella, ja tässä tulkinnassa on unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan otettava huomioon sekä puitepäätöksen 2002/584 6 artiklan 1 kohdan sanamuoto että asiayhteys ja tällä puitepäätöksellä tavoiteltu päämäärä (ks. vastaavasti tuomio 10.11.2016, Poltorak, C-452/16 PPU, EU:C:2016:858, 32 kohta ja tuomio 10.11.2016, Kovalkovas, C-477/16 PPU, EU:C:2016:861, 33 kohta).
- 29 Tämän osalta on ensinnäkin muistettava unionin tuomioistuimen jo todenneen, että tässä säännöksessä käytetyllä termillä ”oikeusviranomainen” ei tarkoiteta vain jäsenvaltion tuomareita tai tuomioistuimia, vaan sen on ymmärrettävä tarkoittavan laajemmin jäsenvaltion viranomaisia, jotka osallistuvat lainkäyttöön rikosasioissa, erotuksena muun muassa ministeriöistä tai poliisista, jotka käyttävät täytäntöönpanovaltaa (ks. vastaavasti tuomio 10.11.2016, Poltorak, C-452/16 PPU, EU:C:2016:858, 33 ja 35 kohta ja tuomio 10.11.2016, Kovalkovas, C-477/16 PPU, EU:C:2016:861, 34 ja 36 kohta).
- 30 Tästä seuraa, että puitepäätöksen 2002/584 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna oikeusviranomaisen käsitteen alaan voidaan katsoa kuuluvan jäsenvaltion viranomaisia, jotka eivät välttämättä ole tuomareita tai tuomioistuimia mutta osallistuvat rikoslainkäyttöön tässä jäsenvaltiossa.
- 31 Tätä tulkintaa tukee yhtäältä asiayhteys, johon puitepäätöksen 2002/584 6 artiklan 1 kohta sijoittuu. Tämän osalta on mainittava siitä, että puitepäätös on väline, jota käytetään rikosasioihin liittyvässä oikeudellisessa yhteistyössä, jossa on kyse paitsi rikostuomioistuinten antamien lainvoimaisten ratkaisujen myös laajemmin sellaisten ratkaisujen vastavuoroisesta tunnustamisesta, joita jäsenvaltioiden oikeusviranomaiset tekevät rikosoikeudellisessa menettelyssä, mukaan lukien tämän menettelyn syytetoimia koskeva vaihe.
- 32 Rikosasioihin liittyvällä oikeudellisella yhteistyöllä, sellaisena kuin siitä määrättiin EU 31 artiklassa, joka on puitepäätöksen 2002/584 oikeusperusta, tarkoitettiin erityisesti jäsenvaltioiden oikeusviranomaisten välistä yhteistyötä niin menettelyjen kuin ratkaisujen täytäntöönpanon osalta.
- 33 Menettely-termi, jota on tulkittava laajasti, voi kattaa rikosoikeudellisen menettelyn kokonaisuudessaan eli rikosoikeudenkäyntiä edeltävän menettelyn, varsinaisen rikosoikeudenkäynnin ja rikostuomioistuimen antaman lainvoimaisen tuomion, jossa henkilön todetaan syyllistyneen rikokseen, täytäntöönpanon.
- 34 Tätä tulkintaa tukee SEUT 82 artiklan 1 kohdan d alakohta, jolla korvattiin EU 31 artikla ja jossa määrätään nyt, että oikeudellisessa yhteistyössä rikosoikeuden alalla on kyse jäsenvaltioiden oikeusviranomaisten tai vastaavien viranomaisten yhteistyöstä rikosasioiden käsittelyn ja päätösten täytäntöönpanon yhteydessä.
- 35 Toisaalta edellä esitetyn tulkinnan vahvistaa myös puitepäätöksen 2002/584 päämäärä, koska tällä päätöksellä tähdätään sen johdanto-osan viidennen perustelukappaleen mukaan rikosoikeudellisten ratkaisujen, sekä ennen tuomiota annettujen että lopullisten, vapaan liikkuvuuden järjestelmään vapautteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvalla alueella.
- 36 Puitepäätöksen tarkoituksena on näet se, että ottamalla käyttöön yksinkertaistettu ja tehokkaampi järjestelmä rikoslain rikkomisesta tuomittujen tai epäiltyjen henkilöiden luovuttamiseksi helpotetaan ja nopeutetaan oikeudellista yhteistyötä, jotta voitaisiin myötävaikuttaa sen unionille asetetun tavoitteen toteutumiseen, jonka mukaan siitä tulee vapautteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue, sen

- vankan luottamuksen perusteella, jonka on vallittava jäsenvaltioiden välillä, vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen mukaisesti (tuomio 22.12.2017, Ardic, C-571/17 PPU, EU:C:2017:1026, 69 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 37 Eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisella voi siis olla kaksi tavoitetta, kuten puitepäätöksen 1 artiklan 1 kohdasta ilmenee. Tällainen pidätysmääräys voidaan antaa joko syytetoimiin ryhtymiseksi määräyksen antaneessa jäsenvaltiossa tai vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanemiseksi tässä jäsenvaltiossa (ks. vastaavasti tuomio 21.10.2010, B., C-306/09, EU:C:2010:626, 49 kohta).
- 38 Siltä osin kuin eurooppalainen pidätysmääräys helpottaa sellaisten ennen tuomiota annettavien oikeudellisten päätösten vapaata liikkuvuutta, jotka liittyvät syytetoimien suorittamiseen, on katsottava, että viranomaiset, joilla on kansallisen lainsäädännön nojalla toimivalta tällaisten päätösten antamiseen, voivat kuulua puitepäätöksen soveltamisalaan.
- 39 Edellä 29–38 kohdassa esiin tuotujen näkökohtien perusteella on katsottava, että syyttäjän kaltaisen viranomaisen, jolla on rikosoikeudellisessa menettelyssä toimivalta ryhtyä syytetoimiin sellaista henkilöä vastaan, jonka epäillään syyllistyneen rikokseen, jotta tämä saataisiin vastaamaan tuomioistuimessa, on katsottava osallistuvan lainkäyttöön asianomaisessa jäsenvaltiossa
- 40 Käsiteltävässä tapauksessa unionin tuomioistuimelle toimitetusta aineistosta käy ilmi, että Liettuan yleisellä syyttäjällä on keskeinen rooli rikosoikeudellisen menettelyn toimittamisessa kyseisessä jäsenvaltiossa.
- 41 Liettuan hallitus on ilmoittanut tämän osalta kirjallisissa huomautuksissaan, että Liettuan tasavallan perustuslain 118 §:n mukaan syyttäviranomaisen tehtäviin kuuluu muun muassa tutkinnan järjestäminen ja johtaminen sekä virallisen syytteen nostaminen. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismasin oikeuskäytännön mukaan tämä toimivalta kuuluu yksinomaan syyttäviranomaiselle. Näiden tietojen perusteella Liettuan yleinen syyttäjä huolehtii yleisesti rikosoikeudellisessa menettelyssä niiden ennakoedellytysten luomisesta, joiden vallitessa kyseisen jäsenvaltion rikostuomioistuimet voivat suorittaa lainkäyttötehtävänsä.
- 42 Liettuan yleisen syyttäjän voidaan näin katsoa osallistuvan lainkäyttöön rikosasioissa kyseisessä jäsenvaltiossa.
- 43 Tämän osalta on muistettava, että puitepäätöksellä on tarkoitus ottaa käyttöön sellainen yksinkertaistettu luovuttamisjärjestelmä suoraan oikeusviranomaisten välille, jolla voitaisiin korvata suvereenien valtioiden perinteinen yhteistyöjärjestelmä, johon liittyy poliittisen vallan käyttöä ja poliittista harkintavaltaa, jotta voidaan varmistaa rikosasioissa annettujen oikeudellisten päätösten vapaa liikkuvuus vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvalla alueella (ks. vastaavasti tuomio 10.11.2016, Kovalkovas, C-477/16 PPU, EU:C:2016:861, 41 kohta).
- 44 Kun eurooppalainen pidätysmääräys annetaan, jotta toinen jäsenvaltio ottaisi etsityn henkilön kiinni ja luovuttaisi hänet syytetoimenpiteitä varten, tällaisen henkilön osalta on jo menettelyn ensimmäisessä vaiheessa noudatettu menettelyllisiä takeita ja kunnioitettu hänen perusoikeuksiaan, joiden suojaaminen pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion oikeusviranomaisen on varmistettava, sovellettavan kansallisen oikeuden mukaisesti muun muassa kansallisen pidätysmääräyksen antamiseksi (tuomio 1.6.2016, Bob-Dogi, C-241/15, EU:C:2016:385, 55 kohta).
- 45 Eurooppalaista pidätysmääräystä koskevassa järjestelmässä etsitylle henkilölle taattavia menettelyllisiä oikeuksia ja perusoikeuksia suojellaan näin kahdella tasolla, koska sen oikeussuojan lisäksi, jota on annettava ensimmäisellä tasolla annettaessa kansallisen pidätysmääräyksen kaltainen oikeudellinen

- päätös, suoja on varmistettava toisella tasolla annettaessa eurooppalainen pidätysmääräys, joka puolestaan voidaan tarvittaessa antaa lyhyessä ajassa kansallisen oikeudellisen päätöksen antamisen jälkeen (tuomio 1.6.2016, Bob-Dogi, C-241/15, EU:C:2016:385, 56 kohta).
- 46 Kun kyse on eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisen kaltaisesta toimenpiteestä, jolla voidaan puuttua Euroopan unionin perusoikeuskirjan 6 artiklassa taattuun henkilön vapautta koskevaan oikeuteen, tämä suoja edellyttää sitä, että tästä tehtävä päätös täyttää tehokkaaseen oikeussuojaan liittyvät vaatimukset ainakin toisella näistä suojan tasoista.
- 47 Tästä seuraa, että silloin kun jäsenvaltion lainsäädännössä toimivalta eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamiseen on osoitettu viranomaiselle, joka siitä huolimatta, että se osallistuu lainkäyttöön kyseisessä jäsenvaltiossa, ei kuitenkaan ole tuomari tai tuomioistuin, kansallisen pidätysmääräyksen kaltaisen kansallisen oikeudellisen päätöksen, johon eurooppalainen pidätysmääräys kytkeytyy, on puolestaan täytettävät nämä vaatimukset.
- 48 Näiden vaatimusten noudattamisella voidaan näet taata täytäntöönpanosta vastaavalle oikeusviranomaiselle se, että päätös eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisesta syytetoimenpiteitä varten perustuu kansalliseen menettelyyn, johon kohdistuu tuomioistuINVALVONTA, ja että henkilölle, josta kansallinen pidätysmääräys on annettu, on tarjottu kaikki tämäntyyppisen päätöksen tekemiselle ominaiset takeet ja erityisesti ne takeet, jotka perustuvat perusoikeuksiin ja puitepäätöksen 2002/584 1 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuihin keskeisiin oikeuseriaatteisiin.
- 49 Edellä 45 kohdassa mainittu asianomaisen henkilön oikeuksien suojan toinen taso edellyttää sitä, että oikeusviranomaisen, jolla on kansallisen oikeuden mukaan toimivalta antaa eurooppalainen pidätysmääräys, valvoo erityisesti, että tällaisen määräyksen antamisedellytyksiä noudatetaan, ja tutkii, onko pidätysmääräyksen antamista pidettävä kunkin tapauksen erityispiirteiden kannalta oikeasuhteisena (ks. vastaavasti tuomio 10.11.2016, Kovalkovas, C-477/16 PPU, EU:C:2016:861, 47 kohta)
- 50 Puitepäätöksen 2002/584 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun oikeusviranomaisen eli sen elimen, joka viime kädessä tekee päätöksen eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisesta, tehtävänä on huolehtia tästä toisen tason suojasta, ja näin on silloinkin, kun tämä eurooppalainen pidätysmääräys perustuu tuomarin tai tuomioistuimen antamaan kansalliseen päätökseen.
- 51 Puitepäätöksen 2002/584 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun oikeusviranomaisen on siis kyettävä toimimaan tehtävässään puolueettomasti ottamalla huomioon kaikki syyllisyyttä tukevat ja sitä vastaan puhuvat seikat ilman vaaraa siitä, että sen päätöksentekovaltaan voitaisiin kohdistaa ulkopuolisia määräyksiä tai käskyjä esimerkiksi täytäntöönpanovaltan taholta, eli niin, ettei voi olla pienintäkään epäilystä siitä, että päätös eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisesta kuuluu tälle viranomaiselle eikä viime kädessä täytäntöönpanovaltaa käyttävälle elimelle (ks. vastaavasti tuomio 10.11.2016, Kovalkovas, C-477/16 PPU, EU:C:2016:861, 42 kohta).
- 52 Pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen on siis kyettävä vakuuttamaan täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomaisen siitä, että kun otetaan huomioon pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion oikeusjärjestyksessä tarjotut takeet, se toimii riippumattomasti suorittaessaan eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamiseen liittyviä tehtäviä. Tämä riippumattomuus edellyttää, että olemassa on sellaisia asemaa ja organisaatiota koskevia sääntöjä, joilla voidaan taata, ettei ole minkäänlaista vaaraa esimerkiksi siitä, että täytäntöönpanovalta tietystä yksittäistapauksessa antaa pidätysmääräyksen antavalle oikeusviranomaiselle käskyjä, kun se tekee päätöstä pidätysmääräyksen antamisesta.
- 53 Lisäksi on huomattava, että silloin kun pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion lainsäädännössä toimivalta eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamiseen on osoitettu viranomaiselle, joka tosin osallistuu lainkäyttöön kyseisessä jäsenvaltiossa mutta ei itse ole tuomioistuin, kyseisessä jäsenvaltiossa

on oltava, siltä osin kuin on kyse päätöksestä antaa eurooppalainen pidätysmääräys ja erityisesti tällaisen päätöksen oikeasuhteisuudesta, käytössä sellainen oikeussuojakeino tuomioistuimessa, joka täyttää kaikki tehokkaaseen oikeussuojaan liittyvät vaatimukset.

- 54 Käsiteltävässä asiassa Liettuan hallituksen esittämien kirjallisten huomautusten mukaan vastuu eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisesta kuuluu viime kädessä Liettuan yleiselle syyttäjälle, joka toimii sen syyttäjän pyynnöstä, joka vastaa asiasta, jossa henkilön luovuttamista on pyydetty. Liettuan yleinen syyttäjä selvittää hänelle osoitettujen toimivaltuuksien puitteissa sen, täytyvätkö eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisen edellytykset, ja erityisesti sen, onko olemassa täytäntöönpanokelpoista tuomioistuimen ratkaisua, jonka perusteella henkilö on otettava säilöön. Tällaisen ratkaisun voi Liettuan lainsäädännön mukaan antaa vain tutkinnasta vastaava tuomari tai tuomioistuin.
- 55 Liettuan hallitus on kirjallisissa huomautuksissaan ilmoittanut vastaavasti, että Liettuan syyttäjät ovat tehtäviään suorittaessaan Liettuan tasavallan perustuslain ja erityisesti sen 118 §:n 3 momentin sekä Liettuan tasavallan syyttäjälaitoksesta annetun lain (Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymas) nojalla riippumattomia. Liettuan yleisellä syyttäjällä on syyttäjäviranomaisena tämä riippumaton asema, jonka perusteella hän voi toimia tehtäviään suorittaessaan suojattuna kaikelta – esimerkiksi täytäntöönpanovallan taholta häneen kohdistuvalta – ulkopuoliselta vaikuttamiselta erityisesti silloin, kun hän päättää, niin kuin nyt käsiteltävässä asiassa, eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisesta syytetoimia varten. Kyseinen syyttäjä on tässä yhteydessä velvollinen huolehtimaan myös siitä, että kyseessä olevien henkilöiden oikeuksia kunnioitetaan.
- 56 Näiden seikkojen perusteella Liettuan yleistä syyttäjää voidaan pitää puitepäätöksen 2002/584 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna oikeusviranomaisena, siltä osin kuin sen lisäksi, mitä edellä 42 kohdassa on todettu, tämän viranomaisen asema tässä jäsenvaltiossa turvaa hänen tehtäviensä hoidon puolueettomuuden ja myös tarjoaa takeet riippumattomuudesta suhteessa täytäntöönpanovaltaan eurooppalaista pidätysmääräystä annettaessa. Unionin tuomioistuimella olevasta aineistosta ei kuitenkaan käy ilmi, onko kyseisen syyttäjän eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisesta tekemän päätöksen osalta käytettävissä oikeussuojakeino, joka täyttää kaikki tehokkaaseen oikeussuojaan liittyvät vaatimukset, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on selvitettävä.
- 57 Esitettyihin kysymyksiin on edellä esitettyjen näkökohtien perusteella vastattava, että puitepäätöksen 2002/584 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen käsitettä on tulkittava siten, että sen alaan kuuluu jäsenvaltion yleinen syyttäjä, joka kyllä on tuomiovallasta rakenteellisesti riippumaton mutta jolla on toimivalta syytetoimien suorittamiseen ja jonka asema takaa sille tässä jäsenvaltiossa riippumattomuuden suhteessa täytäntöönpanovaltaan eurooppalaista pidätysmääräystä annettaessa.

Oikeudenkäyntikulut

- 58 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä 13.6.2002 tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2002/584/YOS, sellaisena kuin se on muutettuna 26.2.2009 tehdyllä neuvoston puitepäätöksellä 2009/299/YOS, 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen käsitettä on tulkittava siten, että sen alaan

kuuluu jäsenvaltion yleinen syyttäjä, joka kyllä on tuomiovallasta rakenteellisesti riippumaton mutta jolla on toimivalta syytetoimien suorittamiseen ja jonka asema takaa sille tässä jäsenvaltiossa riippumattomuuden suhteessa täytäntöönpanovaltaan eurooppalaista pidätysmääräystä annettaessa.

Allekirjoitukset